

Український президент став Людиною року за версією Time

З Офісу президента мені зателефонували в суботу ввечері (12 листопада – «Главком»). «Будьте готові їхати наступного дня», – сказав помічник. Не було жодних подробиць про пункт призначення та те, як ми туди дістанемося, але здогадатися було неважко. Лише двома днями раніше, на 260-й день вторгнення в Україну, росіяни відступили з міста Херсон. Це була єдиний регіональний центр, який їм вдалося захопити з початку повномасштабної війни, і Кремль пообіцяв: вона назавжди залишиться частиною Росії. Тепер Херсон був вільний, і [Володимир Зеленський](#) хотів потрапити туди якомога швидше.

Охорона Зеленського закликала його почекати. Росіяни знищили інфраструктуру міста, залишили його без води, електроенергії та тепла. Околиці Херсона були всіяні мінами, владні будинки заміновані. На трасі до Херсона вибухом зруйновано міст, тож проїхати по ньому неможливо. Також були підозри, що втекли не всі росіяни – залишилися агенти і диверсанти, які могли спробувати влаштувати засідку на президентський кортеж, убити Зеленського чи взяти його в заручники. На центральній площі, де зібрався натовп, щоб відсвяткувати визволення міста, в зоні дії російської артилерії неможливо було б забезпечити безпеку гаранта.

«Моя охорона була на 100% проти. Вони це важко сприйняли. Вони не можуть контролювати практично нічого в регіоні, який тільки-но деокупували. Тож це великий ризик, і, з мого боку, трохи необачно», – сказав мені президент під час поїздки.

Тоді навіщо це робити? Мета Росії на початку вторгнення полягала в тому, щоб убити чи захопити Зеленського та обезголовити його уряд. Навіщо давати їм такий шанс? Очевидною причиною є інформаційна війна, яка стала фахом Зеленського.

Його візит у місто, яке Володимир Путін досі вважав своїм, знівелював би історії про переможне завоювання окупантами та імперську славу, якою російські пропагандисти місяцями виправдовували війну. Візит Зеленського у звільнений Херсон посилив би збентеження, пов'язане з відступом Росії, і зміцнив би українську волю триматися під час цієї важкої зими.

Американський журнал *Time* [назвав](#) президента України Володимира Зеленського людиною 2022 року. Разом із Зеленським журнал відзначив «дух України» – за опір, який країна виявила у війні з Росією.

«Успіх Зеленського як лідера воєнного часу покладався на той факт, що сміливість заразлива. Він поширився політичним керівництвом України в перші дні вторгнення, коли всі зрозуміли, що президент залишився. Якщо це здається природним для лідера за умов кризи, подумайте про історичний прецедент», – зазначає видання.

Але Зеленський назвав не цю причину поїздки. «Це люди. Впродовж дев'яти місяців вони були в окупації, без світла, без нічого. Так, вони пережили два дні ейфорії від повернення в Україну. Але ці два дні минули», – сказав мені президент в двогодинному інтерв'ю, коли його персональний потяг курсував країною. Невдовзі відкриється довгий шлях до відновлення, і багато його громадян захочуть повернутися до нормального життя набагато швидше, ніж це зможе забезпечити держава. «Вони зараз впадуть у депресію, і це буде дуже важко. Як я бачу, це мій обов'язок поїхати туди і показати їм, що Україна повернулася, що вона їх підтримує. Можливо, це дасть їм достатньо сил, щоб протриматися ще трохи. Але я не впевнений. Я не заколисую себе такими ілюзіями», – пояснив Зеленський.

Перед тим, як рушити у подорож, ми зустрілися біля пожежної частини, у тій частині центру Києва, де не було електрики. Російські ракети пошкодили або знищили більшу частину енергомережі України з початку жовтня, щоб зробити зиму нестерпною для цивільного населення. Люди, які вигулювали

собак, освітлювали тротуари своїми телефонами. Навіть центральний ринок (Бессарабський ринок – «Главком») був у темряві, хоча продавці всередині при світлі електричних ліхтарів все ще продавали свіжі фрукти та сир, солоні огірки та свинину. Проходячи повз них, тягнучи бронежилети та шоломи, ми придбали трохи їжі в дорогу. «Візьміть з собою перекусити. Ці поїздки, як правило, дуже неорганізовані», – попередив один із помічників Зеленського.

Як і домовлялися, за нами о 7:30 вечора приїхав чорний фургон, на якому ми проїхали крізь блокпости, які оточують урядовий квартал. Місцевість стала для мене знайомою з початку вторгнення. Протягом майже дев'яти місяців команда Зеленського дозволяла мені проводити тут більшу частину мого часу, працюючи в президентській резиденції та розповідаючи про те, як вони пережили війну та як вона змінила їх. Відключення світла надавало цьому місцю примарного вигляду. З-за дерев визирали солдати, а у вікнах кабінету Зеленського на четвертому поверсі мерехтіли промені ліхтариків. «У вас є документи? Добре, просто ми знаємо, як підписати вашу могилу, якщо ви відстанете від конвою», – пожартував один із охоронців. Нас з фотографом це розвеселило.

Цієї ночі президентський потяг близько дев'яти годин їхав Україною з півночі на південь. Більшість купе зайняли охоронці, які поклали автомати на багажні полиці, підняли ноги й дивилися фільми на телефонах. Вони ніколи раніше не бачили журналістів у цьому потязі, і єдине їхнє прохання було, щоб ми не фотографували особистий вагон Зеленського. «Якщо росіяни знайдуть, то це яблучко», – пояснив один із них.

З початку вторгнення повітряний рух над Україною був обмежений винищувачами, безпілотниками, бомбардувальниками та крилатими ракетами. Поїзд став основним засобом пересування для дальніх поїздок президентом. Зовні його вагон звичайний. Мої очікування побачити високотехнологічний командний центр на колесах або принаймні добре укомплектованого бару не виправдалися. Інтернету на борту не було, а зручності були

скромними.

Але Зеленський каже, що поїзд йому подобається. Тут він має час почитати, і це нагадує йому його дитинство. Коли він ріс, його батько працював керівником на мідних копальнях Монголії, і поїздка до нього залізницею з їхнього рідного міста Кривий Ріг у центральній Україні, тривала вісім діб, проходячи весь шлях через Росію та Сибір. Зеленський з теплом згадує ті подорожі – простори радянської імперії, склянки чаю, які подавалися у металевих підставках із зображенням серпа й молота. Іронія у тому, що Зеленський виріс в імперії, відродження якої він зараз намагається зупинити.

Більшу частину свого життя він відчував ностальгію за спільною з Росією культурою та історією України. «Були чудові радянські комедії», – розказував мені Зеленський. Серед культурних діячів, на творчості яких він зростав, були режисери, як-от Леонід Гайдай, чиї роботи зазнавали жорсткої цензури, але все ще були чарівними та часто веселими; одна з них, зокрема, про те, як Іван Грозний міняється життям з наглядачем радянського житлового будинку. «Це класика мого покоління, але я не можу зараз її дивитися. Вони (цей фільм та подібні йому радянські фільми – «Главком») мене обурюють», – каже президент. Спогади про його юність тепер затьмарені звірствами, які російські війська вчинили цього року на службі імперських амбіцій Москви.

У квітні, менш ніж через два місяці після вторгнення, Зеленський сказав мені, що він постарів і змінився «від усієї цієї мудрості, якої я ніколи не бажав». Тепер, через пів року, трансформація є ще різкішою. Помічники, які колись бачили в ньому «легковаговика», тепер захоплюються його міцністю. Дрібниці, які колись могли його засмутити, тепер викликають лише знизування плечима. Деякі його соратники сумують за старим Зеленським – жартівником із хлоп'ячою посмішкою. Але вони розуміють, що тепер йому потрібно бути іншим, набагато жорсткішим і глухим до другорядних речей, інакше його країна може не вижити.

Рано-вранці поїзд зупинився на промисловому майданчику в районі Миколаєва, де чекала колона фур і позашляховиків, щоб відвезти нас до Херсона. Незабаром обабіч шосе з'являються свідчення бойових дій: автобусні зупинки, порізані осколками, розбомблені будівлі, сімейний ресторан у формі замку, який виглядав так, ніби його розстріляли з кулемета. Пошкодження навколо Миколаєва були гіршими, ніж в інших частинах країни, адже саме тут українцям у березні вдалося зупинити наступ росіян з півдня.

Коли ми приїхали, на центральній площі Херсона чекало з десяток високопосадовців та генералів. Вони позували та робили селфі перед графіті, нашкрябаним на фасаді облради: «Слава Збройним Силам України! Героям слава!» Одна з помічниць Зеленського, Даша Зарівна (радниця глави Офісу президента Андрія Єрмака – «Главком»), виросла в Херсоні, і коли вона дивилась на українські прапори, що майоріли над площею, їй на очі наверталися сльози. «Я боялася, що більше ніколи не побачу це місце, – сказала вона мені. – І ось ми тут».

Через кілька хвилин пролунав перший вибух. Усі завмерли. Потім пролунав ще один – ближче, ніж перший. Хтось сказав, що це був вихідний артилерійський вогонь, хоча радше скидалося на оптимістичне припущення. Росіяни відступили на лівий берег Дніпра, приблизно на милю. Вибухи продовжували лунати, але Зеленського вони, схоже, не турбували. Він, як завжди, відмовився одягнути каску чи бронежилет.

На площі збоку солдати встановили інтернет-термінал Starlink, підключили його супутникову антену до дизель-генератора. Президент дістав телефон і запитав пароль від Wi-Fi. Більшість людей навколо нього були озброєні автоматами, але це була його зброя, остання модель iPhone, який Зеленський використовував для ведення найбільшої війни інформаційної ери. Його вміння звертатися до світу через цей телефон демонструють його нічні промови у соціальних мережах, його нескінченні дзвінки іноземним лідерам та прихильникам. І це вміння є таким само важливим, як і майстерність танків у його армії.

Зеленський брав участь у Всесвітньому економічному форумі в Давосі та саміті НАТО в Мадриді. Він давав інтерв'ю ведучим ток-шоу та журналістам, а також проводив живі бесіди зі студентами Стенфордського, Гарвардського та Єльського університетів. Він використав славу суперзірок індустрії розваг, щоб посилити свої заклики до міжнародної підтримки. Джессіка Честейн і Бен Стіллер відвідали його укриття. Лів Шрайбер погодився стати амбасадором офіційної фандрайзингової платформи України. Шон Пенн привіз до Києва статуетку «Оскар» і залишив її Зеленському. Одного разу президент дозволив групі техніків створити 3D-голограму його подоби, яку згодом демонстрували на конференціях по всій Європі. «Наш принцип простий, – каже глава Офісу президента Андрій Єрмак. Якщо ми втратимо фокус, ми в небезпеці». Увага світу слугує щитом.

Був досягнутий ефект віртуальною всюдисущості, яка іноді втомлювала деяких громадян. «Ми постійно шукаємо нові формати», – каже Кирило Тимошенко, заступник глави Офісу президента, який курує телемарафон, трансляції послань Зеленського в українські домівки, – Але рано чи пізно люди втомлюються від потоку новин». І вони почали відключатися.

Визволення Херсона дало нації рідкісний шанс відсвяткувати. У центрі площі зібрався натовп, хтось кричав: «Слава Україні!». У відповідь пролунав хор, переважно жіночих голосів: «Героям слава!». Зеленський підійшов, щоб привітати їх, і натовп кинувся вперед, коли він наблизився. Репортери підбігли ззаду, затиснувши президента в тисняві, яку його охорона не могла контролювати. В очах одного охоронця за спиною до президента читався був жах: у кожному з обличч натовпу він шукав загрозу. Зеленський посміхнувся і помахав рукою. «Як ти? Ти в порядку?» – сказав він.

Успіх Зеленського як військового лідера ґрунтується на тому, що мужність заразна. Вона поширилася серед політичного керівництва України в перші дні вторгнення, коли всі зрозуміли, що президент залишиться зі своїм народом. Існують багато інших історичних прецедентів: лише шість місяців тому

президент Афганістану Ашраф Гані – набагато досвідченіший лідер, ніж Зеленський – втік зі своєї столиці, коли наблизилися сили Талібану. У 2014 році один із попередників Зеленського, Віктор Янукович, утік із Києва, коли протестувальники вломилися до його резиденції; він і сьогодні живе в Росії. На початку Другої світової війни лідери Албанії, Бельгії, Чехословаччини, Греції, Польщі, Нідерландів, Норвегії та Югославії втекли від наступу німецького Вермахту та пережили війну в еміграції.

Ніщо у біографії Зеленського не вказувало на його готовність вистояти і боротися. Він ніколи не служив в армії і не виявляв особливого інтересу до її справ. Він був президентом лише з квітня 2019 року. Його професійні інстинкти стосувалися життя актора на сцені, спеціаліста з комедійної імпровізації та продюсера в кінобізнесі.

Виявилося, що цей досвід має свої переваги. Зеленський став адаптивним, навченим тримати себе в руках, перебуваючи під тиском. Він навчився зчитувати натовп і реагувати на його настрої та очікування. Тепер його аудиторією став увесь світ. Він вирішив не підвести всіх. Його рішення залишитися перед лицем можливого вбивства стало прикладом для його підлеглих. «Той, хто втік, – зрадник», – заявив депутатам спікер українського парламенту Руслан Стефанчук через кілька годин після початку вторгнення.

Замість того, щоб рятувати своє життя, багато українців хапали будь-яку зброю, яку могли знайти, і кидалися захищати свої міста від загарбників, озброєних танками та ударними гелікоптерами. «Військова теорія не враховує звичайних чуваків у спортивних штанах і з мисливськими рушницями», – сказав мені головний воєначальник України генерал Валерій Залужний, описуючи оборону Києва в перші тижні вторгнення.

У перші години вторгнення президента повідомили, що Росія намагається доправити тисячі військових до воріт Києва на військових вантажних літаках, і він віддав наказ будь-якою

ціною зупинити посадку цих літаків. Один із його радників, Михайло Подоляк, ніколи не бачив свого боса таким розлюченим: «Він віддав найсуворіші накази: не проявляти милосердя. Використовувати всю доступну зброю».

Але Збройні сили України не потребували особливого наказу для оборони аеропорту, куди прямували російські літаки. Машина опору України вже була запущена, і Зеленського не було за кермом. Він витратив місяці на применшення ризику повномасштабного вторгнення, хоча розвідувальні служби США попереджали, що воно неминуче. Коли війна почалася, він дав своїм генералам свободу керувати на полі бою, а натомість зосередився на тому вимірі війни, де він міг бути найефективнішим: переконати світ, що Україна має перемогти будь-якою ціною. «Доведіть, що ви з нами, – сказав він у своїй промові в Європейському парламенті в перший тиждень вторгнення. – Доведіть, що ви нас не відпустите. Доведіть, що ви справді європейці, і тоді життя переможе смерть, а світло переможе темряву».

З центральної площі Херсона президентська колона вирушила з міста, роблячи зупинки по дорозі, щоб вшанувати та віддати належне його захисникам. Першою була церемонія, на якій Зеленський вручив медалі кільком десяткам солдатів, у тому числі одному американському добровольцю, який брав участь у звільненні міста. Іншим таким місцем став склад, переобладнаний у центр гуманітарної допомоги, завалений ящиками з рибними консервами, туалетним папером, рослинною олією та спагетті. Працівники займалися своїми справами, а Зеленський оглядався. Один чоловік за кермом навантажувача був роздратований, коли президентське оточення стало йому на шляху, і коли ми намагалися маневрувати навколо нього.

Кінцевою зупинкою став бомбозахисний бункер, де президент провів зустріч із військовим командуванням. Бункер був схований під старим верстатним заводом, доступ до якого перекривали важкі металеві двері. Темний коридор привів нас у приміщення, заставлене двоярусними ліжками солдатів і

офіцерів. Один із них продовжував дрімати протягом більшої частини нашого візиту, потім сів у ліжку, натягнув форму поверх штанів і повернувся до роботи. Ніхто не стояв на місці і не салютував головнокомандувачу. У їдальні подавали обід у пластикових мисках і паперових стаканчиках: рис з рагу, ковбасний суп із хлібом. Херсон залишається містом у стані війни. Того ранку українці помітили російський розвідувальний дрон, який завис над президентом. Українські спецслужби активно полюють на російських агентів. «Вони живуть серед нас. У квартирах, підвалах, серед мирних жителів, і ми повинні їх викрити, тому що це великий ризик», – сказав мені Зеленський.

Після трапези Зеленський пішов на іншу сторону бункера, де офіцери підготували військовий брифінг. Всіх попросили залишити телефони біля дверей конференц-залу. В середині висіла на стіні карта битви, яка показувала, що загарбники розташувалися за двома «щитами». Щоб наступати із заходу, українцям потрібно буде перетнути Дніпро під ймовірним градом артилерії та кулеметного вогню. У разі наступу з півночі, вони натрапили б на [найбільшу в Україні атомну електростанцію](#), яку росіяни захопили на початку березня. Її реактори зараз стоять на передовій, і Зеленський розумів, що просування вперед навколо цієї території може обернутися катастрофою. Він бере до уваги, що росіяни, відступаючи, можуть зробити з цими реакторами.

Зеленському такі питання вже не чужі. Він боровся з ними місяцями, намагаючись структурувати свої думки навколо дилем, які колись, можливо, пригнічували його. «Колись у нього була така легкість», – сказав мені один із його радників Олексій Арестович. «Швидкі рухи, швидкі рішення, багато розмов, жартів. Тепер він втратив цю акторську якість і перетворився на боса».

Коли справа доходить до рішень на полі бою, Зеленський зазвичай орієнтується на людські життя: скільки їх буде втрачено, якщо ми підемо цим шляхом? «Ми могли б увійти в Херсон раніше, більшою силою. Але ми розуміли, скільки людей

би загинуло», – каже він. «Тому була обрана інша тактика, і, слава Богу, вона спрацювала. Я не думаю, що це був якийсь геніальний крок з нашого боку. Переміг розум, перемогла мудрість над швидкістю й амбіціями».

Коли ми повернулися до потяга, сонце вже майже сідало. Локомотив простоював на відстані від найближчої станції. У звичайні дні – якщо будь-які воєнні дні можна вважати звичайними – Зеленський і його штаб постійно поспішають. Рутини сповільнюється, коли вони подорожують. Потяг навмисне ледь повзе. У разі ракетного удару по одному з вагонів, інші отримали б менше пошкоджень на такій швидкості, і, ймовірно, вижило б більше пасажирів. «Це (відсутність поспіху) дає нам можливість говорити спокійно», – каже Денис Монастирський, міністр внутрішніх справ, який супроводжував президента в деяких його поїздках. «Ми говоримо про наші особисті турботи, наші сім'ї, наших дітей».

Більшу частину цього року Зеленський жив окремо від дружини та двох дітей. Головна причина – безпека; його присутність наражала б їх на більший ризик. Але він також вважає, що було б неправильно повертатися до домашніх звичок, поки так багато українських сімей залишаються розділеними війною. За кордоном живуть мільйони біженців з України, переважно жінки та діти, а чоловікам призовного віку заборонено залишати країну без спеціального дозволу, який в умовах воєнного стану не так легко отримати.

Але Зеленський зараз бачиться з родиною набагато частіше, ніж у перші тижні війни. Під час нещодавнього візиту його 9-річний син Кирило здивував батька своїм умінням у військовій справі. Зеленський, схоже, пишався новими інтересами хлопчика. «Він це все вивчає. Він шукає це в Інтернеті. Він розмовляє з охороною, – сказав мені президент. – Він фанат наших Збройних сил, нашої армії, і він глибоко знає, яка наша місія, що ми звільняємо, яку зброю ми маємо і чого нам не вистачає».

Коли потяг рушив назад у бік Києва, Зеленський запросив мене

приєднатися до нього в його приватному вагоні. Жалюзі були закриті. Вузький диван стояв біля однієї стіни, а купа документів вкривала стіл для переговорів. Це було б наше п'яте інтерв'ю відтоді, як він вирішив балотуватися в президенти в 2019 році, і вплив цього рішення відобразився на ньому: тепер його обличчя виглядає змученим, із втомою та колами під очима.

Сидячи навпроти мене, Зеленський замовив каву, взяв книгу в м'якій обкладинці й переглянув її. Вона про життя Гітлера і Сталіна під час Другої світової війни, порівняльне дослідження двох тиранів, які найбільше замучили Україну. Зеленський ще не встиг її прочитати, але такі історичні та біографічні твори давно у його руках. Перш ніж вирішити балотуватися в президенти, Зеленський проковтнув книгу про Лі Куан Ю, батька-засновника Сінгапуру, чия жорстока війна з корупцією принесла йому популярність і повагу. Критики звинуватили Зеленського в прояві авторитарних тенденцій, позбавленні влади олігархів і прагненні ув'язнити політичних опонентів, яких він вважає зрадниками.

Після вступу на посаду Зеленський читав про Вінстона Черчилля, історичну постать, з якою його найчастіше порівнюють останніми місяцями. Проте він спростовує припущення, що між ними є щось спільне. «Люди про нього кажуть різне», – сухо зауважує Зеленський, даючи зрозуміти, що він не захоплюється репутацією Черчилля як імперіаліста. Президент України волів би, щоб його асоціювали з іншими діячами епохи Черчилля, такими як письменник Джордж Орвелл, або з великим коміком, який висміював Гітлера в розпал Голокосту. «Я навів приклад Чарлі Чапліна, – сказав мені Зеленський у поїзді, – як він використовував інформаційну зброю під час Другої світової війни для боротьби з фашизмом. Розумієте, були такі митці, які допомагали суспільству, тому що в них було багато шанувальників, і їхній вплив часто був сильнішим за артилерію».

Коли потяг виїхав із районів бойових дій і трохи набрав швидкості, стало зрозуміло, що Зеленський прагне набагато

більшого, ніж перемоги на полі бою. Чого він хоче досягти під час свого перебування на посаді, так це розірвати коло гноблення та трагедії, в якій Україна перебувала поколіннями. У дитинстві бабуся Зеленського розповідала йому про час, коли радянські солдати прийшли конфіскувати продовольство, вирощене в Україні, її величезні врожаї зерна та пшениці вивозили під дулом зброї. Це було частиною спроби Кремля на початку 1930-х років змінити радянське суспільство, і це призвело до катастрофічного голоду, відомого як Голодомор, який убив щонайменше 3 млн людей в Україні.

Ця тема була табу у радянських школах, у тому числі в тих, де обидві бабусі Зеленського працювали вчительками. Одна викладала українську мову; інша – російську. Проте вдома на тему голоду обговорювали. «Вони говорили про це дуже обережно. – каже він. – Був період, коли держава забирала все, всю їжу». Те, що ця політика призвела до смерті мільйонів, стало широко визнаним в Україні лише в 1990-х роках, коли Зеленський навчався у середній школі. «Ми дізналися про це, коли з'явився Інтернет, – каже він. – Світ став більш відкритим, і ми почали вчитися».

Тема Голокосту вдома у Зеленського обговорювалася набагато відкритіше та частіше. Його батьки обидвоє євреї. Родина матері пережила війну значною мірою завдяки тому, що деякі з них були евакуйовані потягом до Узбекистану, коли почалася німецька окупація України. Багато родичів Зеленського з боку батька були вбиті нацистами. Його дід по батькові, артилерист радянської армії, втратив батьків і трьох братів під час Голокосту. «Ці трагедії йшли одна за одною, спочатку Голодомор, потім Друга світова війна. Один жахливий удар за іншим», – каже Зеленський.

Я запитав, чи ця історія якимось чином загартувала Україну як націю, сприяючи формуванню її рішучості у теперішній війні. Зеленський пронижливо подивився на мене. «Дехто може сказати, що це загартувало нас. Але я вважаю, що це забрало в України багато можливостей для розвитку. Це були удари один за іншим,

найважчі. Як це загартовує нас? Люди ледве виживали. Голод зламав їх. Це зламало їхню психіку, і, звичайно, це залишає слід», – каже Зеленський.

Тепер настала черга його покоління зустріти удари іноземних загарбників. Замість Сталіна та Гітлера Путін намагався зламати їхню волю, [позбавивши їх тепла та світла](#), примусивши не думати ще про щось, крім виживання протягом цієї зими. Молоде покоління українців, як і син Зеленського, вивчає інструменти ведення війни замість того, щоб планувати процвітання. Це модель, яку президент прагне порушити, і його план спирається не лише на зброю.

«Я не хочу зважувати, у кого більше танків і армії, – каже він. – Росія – ядерна наддержава. Незалежно від того, скільки разів її сили змушені відступати з українських міст, вони можуть перегрупуватися і спробувати ще раз. «Ми маємо справу з потужною державою, яка патологічно не хоче відпускати Україну. Вони розглядають демократію та свободу України як питання власного виживання», – сказав мені Зеленський. Єдиний спосіб перемогти такого ворога – не просто добитися тимчасового перемир'я, а й перемогти у війні – тобто переконати решту вільного світу тягнути Україну в іншому напрямку, до суверенітету, незалежності та миру. Втрата свободи в одній нації, стверджує президент, роз'їдає свободу в усіх інших. «Якщо вони нас пожирають, сонце на вашому небі потьмяніє», – каже він.

Наближалася північ, коли ми повернулися до Києва. Вагон президента зупинився біля щілини в бетонній стіні, за якою чекала чергова колона машин, щоб відвезти його назад до кабінету. Перед світанком Зеленський мав виступити на саміті G-20 на Балі, де війна в Україні була головною темою порядку денного. Незважаючи на роль, яку Росія відіграє в групі, її посланці зазнали ostrakizmu з боку багатьох своїх колег на Балі, а її міністр закордонних справ Сергій Лавров вирішив повернутися додому раніше. «Росіяни повинні зрозуміти: їм не буде прощення. Їх не приймуть у світі», – сказав мені

Зеленський.

Майже о третій години ночі Зеленський зайняв своє місце в ситуаційній кімнаті на другому поверсі президентської резиденції. На стіні позаду нього висів золотий тризуб – державний символ України. Коли увімкнулися камери, він був одягнений у свою звичайну оливково-зелену футболку.

«Вітаю більшість у світі, яка з нами», – так він почав своє звернення.

Зеленський оголосив про закінчення битви за звільнення Херсона. Він провів паралелі зі значними військовими перемогами в історії, як-от висадка союзників у Нормандії, яка переломила хід Другої світової війни. «Це ще не була остаточна крапка в боротьбі зі злом, але подальший хід подій був визначений. Це саме те, що ми зараз відчуваємо. Тепер Херсон вільний».

Але його бачення перемоги тепер виходить за межі звільнення території. У нашому інтерв'ю на зворотному шляху з Херсона Зеленський наголосив, що цьогорічне вторгнення – це лише чергова спроба Росії за останні століття підкорити Україну. Він має намір зробити її останньою, навіть якщо це потребуватиме багато часу та жертв. Зеленський сказав мені, що ще надто рано давати оцінку, чи можна досягти цієї мети. «Оцінки нам даватимуть згодом. Я не завершив цю велику, важливу для нашої країни акцію. Ще ні».

Сімон Шустер

Репортер

Джерело: [Time](#)

Переклад: Наталія Сокирчук, «Главком»